

WEEKOVERPEINZINGEN

● DE VERGEEFSCH E BLIK

Een van de woorden van Christus, waaraan ik dikwijls denken moet in deze dagen, is het tragische woord: „Voorwaar, voorwaar zeg Ik u, de dagen zullen komen, dat gij zult verlangen één van de dagen van den Zoon der menschen te zien.” Ik laat aanstonds de profetische beteekenis van dit woord vallen en neem het geestelijk. Er zijn dagen in ons leven, die wij als „dagen van den Zoon der menschen” zouden kunnen bestempelen. Het zijn de dagen, waarin God ons omringde met goedheid en ons Zijn zegen in ruime mate schonk. Een stil geluk was in die dagen ons deel. Een liefde, teeder als die van God, verkwikte ons hart. Een hand lag in onze hand, en op het kloppen van ons hart antwoordde het kloppen van een lief ander hart. Waarlijk, dat waren goede dagen. Noem ze, zonder overdrijving, en gedachtig aan de bron waaruit ze u toekwam, gerust „dagen van den Zoon des menschen.”

Maar die dagen gingen voorbij. Waar-door? Ik kan niet antwoorden voor u; ik kan enkel antwoorden voor mijzelf. Zij gingen voorbij door een menigvuldigheid van oorzaken. Gij hebt uw oorzaak en ik heb de mijne. Maar zij gingen voorbij. En in den moeilijken tijd waarin gij nu verkeert, dien tijd die bijna niet te dragen is voor uw hart, herinnert gij u met groote droefheid het woord van Christus over het verlangen, om nog éénmaal die dagen te mogen terugzien, maar — het is te laat, gij kunt ze niet meer zien. Ze zijn heengegaan in een verleden, dat niet meer terug zal keeren en dat ge nooit meer terug zult zien. Ge slaat een blik vol verlangen naar die dagen, maar het is een vergeefsche blik.

Hoe is die droevige toestand gekomen in uw leven? Ik geloof dat een van de ernstigste oorzaken, die leidde tot deze dingen, was: ons gebrek aan waardeering. O, als wij maar die dagen meer gewaardeerd hadden! Als wij maar meer een dankbaar hart op die dagen hadden gezet! Het gebeurt zoo dikwijls, dat wij het volle geluk dat liefde en vriendschap ons konden geven, niet verkrijgen omdat wij in gebreke blijven degenen te waardeeren die dagelijks aan onze zijde gaan. Een groot deel van de droefheid des levens komt voort uit deze blindheid voor de vriendschap en liefde, die een werkelijke schat hadden kunnen zijn. Enkele prachtige grafsteenen zouden, indien zij konden spreken, verhalen van een liefde die pas gewaardeerd werd toen het te laat was. Het leven is zoo druk. Wij jagen door het leven heen, terwijl wij enkel maar even de oppervlakte aanraken. En toch hadden die gewone dingen: zorg, liefde, toewijding, ons rijker kunnen maken, wanneer wij de rust des geestes hadden gehad om ze te waardeeren, voordat ze voorbijgingen. Dan hadden wij ervaren

hoeveel er gemaakt kan worden uit het kleinste en geringste, als wij het geprobeerd hadden met een dankbaar hart.

De deur der hoop

Maar ik zou geen Christen zijn, geen kind van een God, die alle dingen nieuw maken kan, wanneer ik met dezen sombereren toon eindigde. O mijn hart, zeg tot uzelf: „Hoop op God, ik zal Hem nog loven. Hij is de menigvuldige verlossing uws aangezicht en uw God.” Het is een gewaagde uitspraak om te zeggen. Maar het is waar. Iedere ervaring, hoe donker en onaangenaam ook, kan tot een zegen worden. Wij kunnen er iets uit winnen dat ons rijker kan maken, ons dieper kan maken, ons versterken kan, ons brengen kan tot een nieuwe ervaring van God. Hier moeten wij in het geloof leven. Wij kunnen alle dingen in het aangezicht zien met het geloof dat er in het diepste hart van die dingen een schat verborgen ligt, dien God ons wil geven. Als wij denken aan de menschen, die het rijkst en het diepst in geestelijk opzicht geworden zijn, ontdekken wij altijd dat het menschen zijn, die door de een of andere smart zij heengegaan en die smart tot hun eigendom gemaakt hebben. Zij hadden een hel van moeilijkheden doorgemaakt. Zij hadden hun moeilijkheden niet ontlopen, maar aanvaard en goed gevonden. En nu waren zij erdoor gezegend. Sommige van de edelste zielen

hebben hun adel van karakter te danken aan een wond. Het lijden heeft hen gelouterd. „God brandt door elke felle smart, de roode zonde uit mijn hart. Hij ploegt mijn ziel met diepe voren, tot rijpe dracht van edel koren. Hij slaat mijn ijdelheid tot puin; breekt van mijn trots de snoode kruin.” Er zijn koninkrijken van vrede en geluk die enkel geopend kunnen worden door den sleutel der smart.

Een dame liet eens aan John Ruskin een bijzonder waardevollen zakdoek zien. Zij was van plan geweest, hem cadeau te doen aan een vriendin, maar er was een druppel zwarte inkt op gevallen, die een leelijke vlek gemaakt had. Ruskin vroeg of hij den zakdoek een paar dagen te leen mocht hebben en stuurde hem na drie dagen terug. Hij had van de inktvlek het uitgangspunt gemaakt van een mooie teekening, die hij rond de vlek geteekend had en had zoo de leelijke vlek veranderd in iets moois. De eigenares had den zakdoek in handen gegeven van een meester der kunst en nu had hij er dit uit gemaakt. Zoo kan het ook met ons gaan, wanneer wij ons leven in de handen van Christus stellen. O, heb goeden moed! Wat ons toeschijnt een vlek, een leelijke beschadiging van ons leven te zijn, kan omgezet worden in een bron van kracht. Wanneer wij slechts van Christus zijn! Niets kan Zijn liefde teniet doen. Alles is het onze; hetzij leven, hetzij dood, zij zijn de onze, want wij zijn van Christus. Daarom nog eens: „Wat buigt gij u neder, o mijn ziel, en zijt onrustig in mij. Hoop op God. Hij is de menigvuldige verlossing van mijn aangezicht en mijn God.”

A. G. Barkey Wolf

* Gedichten

I.

Op mijn bureau liggen drie bundels poëzie of liever één bundel en twee bundeltjes. De eerste is van J. A. Rispens, de andere zijn van M. J. Kasteleyn en Niek Verhaagen. Rispens' boek heet „Stadiën”; de namen der andere boekjes zijn: „Vernieuwing” en „Kort traject.”

Stadiën: tijdperken. Rispens had deze poëzie ook kunnen samenbrengen onder den titel: Vita durante: Gedurende het leven. En daarom past eenige schuchterheid bij de beoordeeling. In het boek „Richtingen en figuren in de Nederlandsche Letterkunde na 1880,” dat ook van zijn hand verscheen en dat een belangrijke plaats inneemt bij de literair-historische reeks over onze letterkunde, zegt de auteur, dat de beweging van 1880 een lyrisch karakter had en dat ze was een hevige

reactie op het werk der vorige generatie. En ook, dat epiek en drama behooren tot de verdere ontwikkelingsstadia der literatuur.

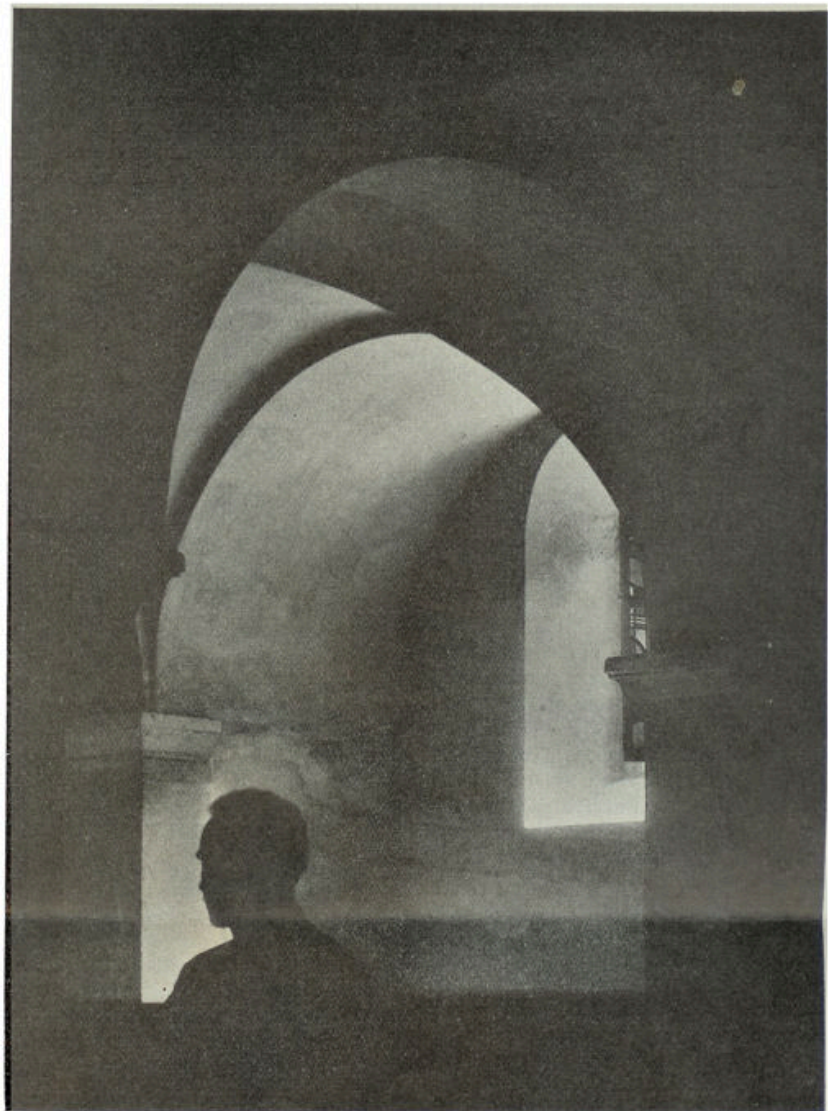
„De lyriek is de kunst van 's levens opgang. De kunst van de extatische ongebroken menselijkheid. Het drama vindt zijn oorsprong, waar de geest des dichters tegen zichzelf verdeeld wordt, zich in verschillende zelfstandige gestalten verveelvuldigt, die naar een eindelijke harmonie heenstreven; het is de kunst der strijdende menselijkheid. Het epische eindelijk is de kunst van den terugblik, de kunst van beschouwelijkheid, der gerijpte menselijkheid. Hier niet de toppen en dalen van het lyrische, de spanningen van het dramatische, hier is 't zich ontrollen der gebeurtenissen als een panorama hoofdzaak.”

Ik heb deze zinnen woordelijk over-

genomen, omdat ze zoo klaar het wezen der poëzie noemen. Deze gedachten omspannen hier het heele dichterleven en eigenlijk het heele menschenleven. Want wat bij den dichter in bepaalde gedachtenvormen tot uiting komt, wat hij zeggen kan, beziel door den geest, die de spanningen doet ontstaan en scheidt en het geschapene in klant openbaart, datzelfde is het, wat het menschelijk leven in zijn verschillende stadiën kenmerkt. De emotie breekt uit in de lyriek. Lyriek is uitstorting van het gevoelsleven. De emotie domineert in de jeugd. De emotie is eigendom van het kind. Het schaamt er zich niet voor: het is zijn natuur, die te uiten. En dat emotioneële blijft min of meer beheerschen in het leven van die menschen, die kinderen blijven tot op hun laatsten dag. En die daardoor onbegrepen door het leven gaan. Die alleen maar door andere kinderen worden verstaan. Die eenzamen worden, omdat ze in naieve oprechtheid de wereld ingingen en daar botsten tegen miskenning en ondank en verstandelijkheid zonder gevoel en spot. Omdat ze in domme misrekening geloofden aan de goedheid, en de onrechtvaardigheid onderschatten. De emotie blijft eigendom van het kind. En Rispens' poëzie heeft in alle stadiën het emotioneële behouden. Het eerlijke van het kind. Een eerlijkheid, waarom gelachen kan worden en die zelfs verdacht kan lijken. En nu zijn er wel dramatische spanningen in Rispens' poëzie, al zijn deze dan ook niet in het drama tot uiting gekomen, — misschien niet, omdat het extatische, 't kinderlijk-lyrische, dit verhinderde. In de worstelingen van den geest had dit de overhand en konden de conflicten zich niet openbaren in volle hevigheid. Zoo kan het drama worden overgeslagen en in de rust van de bezinning de epiek als uitingsgenre worden gevonden. Episch-lyrische poëzie kan worden verwacht — later. Zoo is dan het leven de gang van het emotioneële door de dramatische spanning naar de epiek (het verhalende) van het rustige overzicht.

Het gedicht is niet voor iedereen. Daarom lezen maar weinigen poëzie. Multatuli heeft in zuur sarcasme de Droogstoppels gesignaleerd, die geen poëzie kunnen genieten, die poëzie haten, omdat ze voelen hoever ze er innerlijk van afstaan.
Rispens over den dichter:

„Onbegrepen, raadselachtig
Ramen zijn des dichters woorden.
Vol onvatbare melodiën,
Van verborgen gloed doorgloorden.

Voor zichzelf een dierend wonder,
Doet hij wonderbare dingen,
Klaar en toch vol diep geheimnis
Uit het niet te voorschijn dringen.

Spot en glimlach van de velen
Laat hij rustig langs zich vlied'ren;
Die in zijn verrukking deelen
Enkel dwazen zijn 't en kind'ren.

In de heugenis der enk'len
Leeft de toovenaar bestendig —
Maar hij gaat door 't duister huiswaarts,
Een mensch, eenzaam en ellendig.”

Een gedicht is een geheim.
„'t Is met de verzen van den dichter
als met zijn huis, dat ge in wilt
spiën.”

En daarom, omdat elk gedicht, elk waarachtig gedicht een geheim is, moet men met bescheidenheid en eerbied tot een gedicht naderen. En met te meer schroom, als men den dichter kent. Als men thuis is of thuis geweest is in zijn huis.
Het geheim moet bewaard. Het is

van hem. Het is van de enkelen, die het verstaan. Die het als geheim verstaan. Het mag geen speelgoed worden, dat van hand in hand gaat. En dat stuk gemaakt wordt door wie er niet mee kunnen omgaan.

Niek Verhaagen noemt den dichter den mensch, „geboren uit de stilte van voortijdse eeuwigheid,” wat hij later ervaart als „de kilte van de cel der eenzaamheid.”

Lees nu zóó de Stadiën.

Met eerbied voor het leven.

Leef de gedichten met den dichter mee. Bij wien het echt menschelijke is verpuurd. Raak den vleugel van den goudvlinder niet aan. Bewonder alleen de kleuren.

Want de dichter gunt u een blik in het verborgen leven, en zijn eerste kleine bundel, voor jaren verschenen, is in wezen dezelfde geweest als deze van gerijpt talent: „het verborgen leven.”

A. L. v. H.